

ŽOGA NAMESTO BOMBE

Še nikoli se nismo tako zavedli, kaj pomeni — in kaj lahko pomeni — šport v modernem času kakor te dni, v dneh svetovnega nogometnega prvenstva. Le malo dogodkov v dosedanji zgodovini človeštva je dozdaj istočasno pritegnilo pozornost tolikih ljudi, kakor te tekme v Angliji. Pravijo, da je tudi do 400 milijonov ljudi po vsem svetu gledalo posamezne tekme. To je omogočila moderna tehnika — umetni komunikacijski sateliti, ki tiho krožijo vzporedno z Zemljo in katerih navzočnosti v vesoljskem prostoru nad nami se niti ne zavedamo. In vendar so na tem, da spremenijo potek modernega življenja in da povežejo človeštvo v tako skupnost, kakršne še ni nikdar predstavljalo. Te stošine milijonov ljudi, ki so jim umetni sateliti omogočili istočasno gledanje tekem, je bilo v glavnem tudi pod vplivom istega čustvovanja, veselja ali žalosti nad dogajanjem na zeleni trati v Liverpoolu, Sunderlandu ali Londonu.

Šport in komunikacijski sateliti so dosegli tisto, česar doslej ni zmogla nobena ideologija ali državnik, da so namreč napravili iz stotin milijonov ljudi in iz najrazličnejših narodov in ras enoto z istimi mislimi in istimi čustvi — sicer res samo za nekaj ur, a vendarle. S tem je bilo dokazano, da ni nemogoče zblížiti narode in jim navdihniti ista čustva, isto razpoloženje in isto hotenje v dobrem smislu. Če je bilo to mogoče za navadno usnjeno žogo in za nekaj ur razvedrila pred televizijskimi sprejemniki, zakaj bi ne bilo mogoče za kakšen plemenitejši namen?

Šport tako ni samo zabava — ali pravzaprav je prenehal biti samo zabava in razvedrilo. Zaradi njega predstavljajo važne mednarodne in državne seje. Šport tudi ni samo trgovina, kot bi nam radi dopovedali nekateri pesimisti. Šport je danes predvsem najodličnejše sredstvo, ki povezuje narode in naravnost simbolično ponazoruje, kakšni naj bi bili njihovi odnosi — plemenito, pošteno tekmovalje, v katerem naj bodo vsi enakovredni in v katerem ima vsak možnost, da pokaže vse svoje vrline in vse svoje sposobnosti, obenem pa razkrije tudi vse svoje napake in šibkosti. In te naj bi skušal odpraviti, v interesu lastne učinkovitosti in ugleda. Šport nudi možnost ne le narodom, da življajo v njem naravno bojevitost in svoje hotenje po mednarodnem uveljavljanju, ampak tudi posameznikom, da izkoristijo v njem svoje energije in svoje gone po napelem dogajanju in po prigodah. Šport je postal modernemu človeku nekaj nujnega, važna izpopolnitev njegovega življenja, nekako dopolnilo za življenje v naravi, od katere so nas odrezala moderna velemesta.

Spričo vse hitrejšega razvoja v smislu pre-

(Nadaljevanje na 2. strani)

SLOVENIJA SE ODPIRA SVETU

Slovenci kot narod smo vedno želeli dostop do morja, toda čeprav smo živeli prav do obale, se nam ta želja ni nikoli v zgodovini uresničila. Nikdar nismo bili v pravni in dejanski posesti kosa obale, ki bi bil mogel služiti za naš izhod na svetovna morja, in nikoli tudi državno-pravno nismo bili v stanju, da bi kaj takega uresničili. Šele po drugi svetovni vojni smo prišli v posest zadostnega kosa morske obale, da si lahko ustvarimo lasten večji pristan. Toda na žalost so kot nalašč nastopile tudi tokrat neugodne okoliščine, ki so vse dozdaj onemogočale gradnjo železnice iz središča Slovenije do njenega morja in izgradnjo koprškega pristanišča v pravi moderni morski pristan. Predvsem je vedno manjkalo denarnih sredstev za to.

SLOVENSKA LJUBEZEN DO MORJA JE MOČNEJŠA

Vendar pa je ljubezen Slovencev do morja močnejša od pomanjkanja materialnih sredstev in tako se vsem težavam nakljub gradnja koprške železnice in izgradnja pristanišča le nadaljujeta, čeprav zelo počasi. Za dela, ki bi jih drugod ob zadostnih denarnih sredstvih opravili v enem letu, je potrebno tu celo desetletje. Toda zdaj zagotavljajo, da bo koprška železnica do jeseni drugega leta vendarle gotova. Denar so zbrali delno s sredstvi, ki so jih dale (ali pa jih še bodo dale) na razpolago slovenske banke, delno pa iz proračuna slovenske republike in iz prispevkov uprave koprškega pristanišča. Tako vsa slovenska javnost upa, da bo v jeseni leta 1967 vendarle odpeljal prvi vlak iz Ljubljane direktno v Koper. To bo nedvomno zelo poživilo slovensko gospodarstvo, pa tudi turizem. Čisto drugače je, če je kako obmorsko mesto povezano z železnico s svojim zaledjem, namesto samo z avtobusi, kakor kakšna gorska vasica.

Nadaljujejo pa tudi z gradnjo koprškega pristanišča. V prihodnjih štirih letih bodo zgradili nove pristaniške objekte, da bo ustvarjen v okviru pristanišča enoten kompleks pristaniške, prevozne, trgovinske in industrijske dejavnosti. Zmogljivost trgovinskega pristanišča bodo povečali tako, da bo zmogel promet najmanj 1.700.000 ton splošnega blaga, lesa in tekočih goriv na leto. Pristan bo pri tem še naprej izpopolnjeval razne svoje specializirane objekte, skladišča, obale in mehanizacijo. Izgradili bodo tudi nov pristaniški kompleks za razsute tovore z zmogljivostjo najmanj 2.200.000 ton tovora letno. V tem delu pristanišča bodo lahko pristajale največje ladje. Leta 1970 bi torej znašal skupni pristaniški promet v Koprju že blizu štiri milijone ton — ne mnogo manj kot v Trstu.

Predvidena pa je tudi ureditev posebne industrijske cone. Naloga pristaniške upra-

ve je, da zagotovi industriji infrastrukturne objekte in zveze. Tako bodo ustvarjene možnosti za nastajanje novih tovarn, ki naj bi predelovale uvožene surovine. Če jih bodo predelovale pri morju, bo odpadla podražitev zaradi prevažanja po kopnem.

VELIK DEVIZNI ZASLUZEK

Program vseh teh gradenj predvideva, da bo zaslužil koprski pristan s tranzitnim prometom 2.600.000 dolarjev čistega. Toda tranzitni promet preko koprškega pristanišča bo omogočil zaslužek v devizah tudi drugim gospodarskim vejam — ladjarjem, železnici, prevoznikom in pomorskim agentom — tako, da računajo, da bo znašal skupni čisti devizni zaslužek 12.200.000 dolarjev letno.

Seveda pa se nanašajo ti načrti samo na bližnjo bodočnost in na zmogljivosti, ki so predvidene s prej omenjenimi gradnjami. V daljšem časovnem roku pa se bosta koprski pristan in Koper kot mesto gotovo razvila še mnogo bolj, ker ima Koper kot pristaniško mesto izredno ugodno lego glede na svoje srednjeevropsko zaledje in je od tam lahko dostopen, ker za mestom ni visokih vzpetin kot npr. na Reko in delno tudi za Trstom. Tako širše koprsko zaledje (Srednja Evropa) kot tudi ožje zaledje (Slovenija) sta gospodarsko močno razviti in se še čimdalje hitreje razvijata.

BODOČNOST KOPRA

Tako najbrž ne bo treba čakati daljne bodočnosti, da bo postal Koper mesto s sto tisoč prebivavci in eden največjih pristanov na Jadranu, četudi slovenski gospodarstveniki o tem ne dajejo radi izjav, da jih ne bo kdo obdolžil prevelikega optimizma.

Velikanskega pomena pa bo izgradnja Koprja v velik pristan in njegova železniška povezava s Slovenijo tudi za splošno življenje slovenskega naroda, zlasti tudi v psihološkem pogledu. Nedvomno trpi slovenska narodna psiha še v precejšnji meri od občutka odrezanosti od velikega sveta in zaprtosti vase. To se pozna celo v slovenski literaturi, ki se omejuje skoro samo na slovenske narodnostne, psihološke ter socialne probleme in še ni prebila psiholoških meja, ki jo odvrtačajo od širokega sveta. Občutek široke in traine povezanosti z vsem svetom preko koprškega pristanišča, v katerem se bodo vrstile ladje z vsega sveta in ki bo s svojim človeškim mrgolenjem sam postal svet v malem, pa bo nedvomno razvedril duševnost slovenskega človeka in mu dal večje zaupanje vase in v svet, pa tudi bodočnost. Pregnal bo občutke neke skrivnostne bojazni in negotovosti pred svetom, ki nas še vedno težijo in nam ne dajo, da bi resnično globoko zadihali iz celih narodnih pljuč.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 31. julija, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: S pravljico okrog sveta: »Carovnik Vevov«. Napisal Dušan Periot; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.30 »Stiska«, radijska drama, napisal Mirko Mahnič. Igra RO., režira Stana Kopitar; 17.00 Popoldanski ples; 18.00 Najlepše simfonije; 19.15 Nedeljski vestnik. Urednik Ernest Zupančič; 20.30 Iz slovenske folklorne - Rado Bednarik: Pratika za prvo polovico avgusta; 22.10 Nova glasba.

• PONEDELJEK, 1. avgusta, ob: 12.15 Počitniška srečanja, pripravil Saša Martelanc; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Baročne skladbe; 18.50 Glasba za pihala. Primož Ramovš: Sonata za klarinet in klavir; Sonatina za klarinet in klavir. Izvajajo: klarinetista Miha Gunzek in Igo Karlin ter pianist Marijan Lipovšek; 19.15 Iz ženskih tednikov in revij; 20.35 Vincenzo Bellini: »Puritanci«, resna melodrama v treh dejanjih.

• TOREK, 2. avgusta, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne; 18.30 Ustvarjavnice moderne glasbe; 19.15 Spoznavajmo naravo, napisala Mara Kalan; 21.00 Gore v slovenski literaturi; 21.20 Iz niza javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1965-66; 22.45 Črni cvet, jazzovska revija.

• SREDA, 3. avgusta, ob: 12.15 Turistični razgledi, pripravil Franc Orožen; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Brahmsova komorna dela; 19.15 Sodobne bolezni, napisal Gianfranco Garavaglia: (5) o vzrokih bolezni tesnobe; 19.30 Motivi, ki so mladim všeči; 20.35 Glasbene razglednice; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.35) Knjižne novosti - Anton Ingolič: »Lastovka čez Ocean«, ocena Martin Jevnikar.

• ČETRTEK, 4. avgusta, ob: 12.00 Josip Jurčič: »Deseti brat«: (9) »Piskav izginje«, priredba Martina Jevnikarja. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 18.30 Slavni solisti; 19.00 Zlata skrinjica. Otroške pesmi in skladbe. Napisala Desa Kraševc; 19.40 Zbori Furlanije - Juljske krajine; 21.00 »Oblasti«, enodejanka, napisal Branislav Nušič, prevedel Mirko Rupel. Igra RO., režira Stana Kopitar; 23.00 Vokalna polifonija.

• PETEK, 5. avgusta, ob: 12.15 Zena in dom, pripravila Jadviha Taljat; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Slovenski solisti; 18.50 Luigi Boccherini: Simfonija v c molu; 19.15 Umetnostne galerije v Italiji - Milko Bambič: »Galerija „Uffizi“ v Firencah«; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Sindikati v moderni državi - Pietro Rescigno: (5) »Težavna pot sindikalnih svoboščin«.

• SOBOTA, 6. avgusta, ob: 12.15 Živalstvo Jadranskega morja - Tone Penko: »Raki in rakavice«; 15.30 Otroški zbor osnovne šole iz Trnovega pri Ljubljani, vodi Majda Hauptman; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.20 Aleksij Pregarc: »Zmagoslavje gospe Marije«, nagrajeno delo na natečaju RAI Italijanske Radiotelevizije 1965 za izvirne slovenske novele; 16.50 Kraji in dežele v simfonični literaturi; 18.30 Panorama ameriške folklorne, pripravila Susy Rim: »Črnske pesmi«; 19.15 Počitniška srečanja, pripravil Saša Martelanc; 21.00 Josip Jurčič - »Deseti brat«: (10) »Kvas doštudira in se poroči z Manico«, priredba Martina Jevnikarja. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin.

TEDENSKI KOLEDARČEK

31. julija, nedelja: Ignac, Ognjeslav
1. avgusta, ponedeljek: Peter, Dedomir
2. avgusta, torek: Bojan, Alfonz
3. avgusta, sreda: Lidija, Dobrinka
4. avgusta, četrtek: Dominik, Nedeljko
5. avgusta, petek: Marija, Snežna, Marinka
6. avgusta, sobota: Vlasta, Sikst

Izdajatelj: »Novi list« d. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ulica Sv. Frančiška 20 - telefon 29-477

Terorizem na Južnem Tirolskem

V Bocnu je bil v sredo pogreb finančnega stražnika Salvatora Gabitta, starega 25 let, ki je bil zahrbtno ubit pri atentatu teroristov v Pustriški dolini. Resno pa je še stanje enega izmed njegovih tovarišev, 23-letnega Giuseppa D'Ignotija, ki leži v civilni bolnišnici v San Candidu. Zaradi ran, ki jih je dobil pri atentatu, je skoraj izkrcval. Tretji finančni stražnik, 21-letni Cosma Guzzo, je bil samo oplazen od okrogle po obrazu. Na vsem tamkajšnjem področju iščejo zdaj policisti in karabinjerji teroriste, ki so zakrivali atentat. Po vsej verjetnosti so bili trije in so prišli iz Avstrije. Pri iskanju pomagajo tudi helikopterji. Vse politične stranke v deželi Tridentinsko-Gornje Poadiže (Južni Tirol) so izrazile globoko obžalovanje in nevoljo zaradi atentata na tri finančne stražnike. Tudi vodstvo Volkspartei je izrazilo svoje iskrene osojalje staršem smrtne žrtve tega zahrbtnega atentata in je zatrnilo, da tudi vse južnotirolsko prebivalstvo strogo obsodja ta novi zločin.

ZAKON O ŠOLSTVU ODOBREN V SENATU

Senat je odobril zakon za financiranje šolstva v petletju 1966-1970. Poslanska zbor-

nica bi morala zakon potrditi septembra po poletnih počitnicah.

Za šolstvo bodo v omenjenih petih letih izdali 1267 milijard lir, od česar bo odpadlo nad 600 milijard na povečanje števila šolnikov. Nakazila za letos znašajo 80 milijard.

SPORAZUM O PRIDELKIH

Ministrski svet Skupnega evropskega trga se je sporazumel glede ponudb za poljedelske pridelke, ki jih bo Evropska skupnost predložila za takoimenovano Kennedyjevo rundo. Ponudbe bodo temeljile na zadnjih kompromisnih predlogih, ki jih je predložila komisija Skupnega evropskega trga.

V debato, ki se je razvila pred doseženim sporazumom, je posegel tudi italijanski minister za zunanjo trgovino Tolloy, ki je opozoril na stalne cilje, ki jih ima pred očmi italijanska vlada, kar zadeva njeno sodelovanje pri dejavnosti Skupnega evropskega trga. Danes se zdi, da skrbi Evropska gospodarska skupnost bolj za konkretne gospodarske koristi, manj pa za splošne namene, zaradi katerih je bila ustanovljena. Zdaj pa je priložnost, da spet podarimo politične namene Evropske skupnosti, je rekel minister Tolloy.

Politika varčevanja v Angliji

Laburistična vlada v Veliki Britaniji je uvedla novo politiko varčevanja ali austeriteta, s katero hoče prihraniti 1250 milijard lir. Nova gospodarska politika obsega zlasti naslednje: zaporo nad cenami in plačami za eno leto, ostrejšje pogoje za nakupovanje na obroke, zmanjšanje valutnega zneska za turiste ob odhodu v tujino na eno petino, dodatni desetodstotni davek na pivo, vino, bencin, obleko in razne druge po-

trošne dobrine ter zmanjšanje čet v Nemčiji in v deželah onstran Suez.

Sindikati so delno kritizirali te ukrepe. Funt šterling pa se je na svetovnih tržiščih že dvignil.

DAVKI SE SE NE BODO POVEČALI

Finančni minister Preti je izjavil, da bodo davčni dohodki države letos dosegli o tisoč 675 milijard lir, kar je v skladu s predvidevanji državnega proračuna. Za prihodnje leto ni predvidena zaostritev davkov, kar pomeni, da se bodo davčni dohodki povečali samo zaradi dviga narodnega dohodka.

Gospodarski vzpon, ki se je pričel pred več meseci, pa je po Pretijevih besedah samo delen ter še ni zajel vseh proizvodnih sektorjev. Zastoj je delno posledica bojazni podjetnikov, da bi prišlo v bodočnosti do novega inflacijskega pritiska. Zaradi tega je potrebno podpirati gospodarski vzpon z umno politiko dohodkov, ki prilagaja povečanje plač stvarnim možnostim gospodarskega sistema.

SPOMENIK V ČRNEM KALU

V Crnem kalu nad Koproso so v petek, 22. t. m., ko so v Sloveniji obhajali dan upora, slovesno odkrili spomenik padlim borcem iz narodno-osvobodilnega boja. Spominski govor je imela Vida Tomšičeva, predsednica SZDL Slovenije. Spomenik je delo arhitektke Miheveca.

VEČ DENARJA ČEZ MEJO

Italijansko-jugoslovanska komisija za Videmski sporazum je posredovala za odredbo, po kateri bodo jugoslovanski državljani lahko odslej s prepustnico nesli v Italijo 10 tisoč starih dinarjev.

Dozdaj je bil dovoljen prenos 5 tisoč dinarjev.

Žoga namesto bombe

(Nadaljevanje s 1. strani)

seljevanja modernih ljudi z dežele v mesta in spričo vedno večjega števila modernih strojev in vozil, ki odrešujejo človeka težkega dela in ga hkrati napravljajo za svojega sužnja, je šport tista rešilna pot, ki pelje iz modernega meščanskega udobja, ven iz udobne rejenosti in dolgočasje, na pot zdravih fizičnih naporov in zdravega merjenja telesnih moči in duševne prisebnosti. Šport je nadomestilo za pustolovščine v Afriki in na gusarskih ladjah, v križarskih vojnah in na raziskovalnih odpravah. Šport je sredstvo človeškega agonističnega izživljanja, nudi nam možnost zdrave telesne reakcije in napore v izumetničenem življenju, ki poteka vse preveč redno med stenami iz betona ali pločevine, ponovno nas povezuje z zemljo, na katero se športnik v svojem boju tolikokrat zruši in pri tem spet začuti njen okus, in gradi nam most do sočloveka, ne samo do najbližjega po kraju, ampak tudi do tistega, od katerega nas ločijo rase in oceani.

Zato je šport eno najodličnejših in najbolj simpatičnih sredstev človeškega komuniciranja, kljub vsem brcam, »foulom« in krikom »Daj ga!« To je še vedno bolje kakor popolno medsebojno ignoriranje ali vihtenje orožja s krikom »Ubij ga!« Žoga namesto bombe — to ni tako slaba zamenjava.

Je popustil Ho Ši Minh na pritisk SZ?

Tajnik Združenih narodov U Thant je te dni na obisku v Moskvi. Imel je med drugim dolge razgovore s predsednikom sovjetske vlade Kosiginom. Razgovarjala sta se — kot so naznanili — o problemih razorožitve, o Vietnamu in o vprašanju varnosti v Evropi. Kot je naglasil neki uradni glasnik, je bil razgovor prisrčen in odkrit. Vendar menijo, da je Kosigin ponovil U

USAD NA AVTOCESTI V SRBIJI

Avtocesto med Nišem in Skovjem je pretrgal na meji med južno Srbijo in Makedonijo velik usad. Na cesto se je zrušil v soteski Grdelica. Povzročilo ga je deževje v zadnjih dneh. Cesto je zasulo okrog 30 tisoč kubičnih metrov zemlje in skalovja. Usad je razrušil tudi okrog 50 metrov podporna zidovja ceste.

Tehniki so ugotovili, da se je začel drseti ves hrib nad cesto. Avtomobilski promet med Makedonijo in Srbijo so preusmerili na stranske ceste.

NOV DROBIZ

Banka Italije je dala v obtok zaradi pomanjkanja drobiža določeno količino kovancev po sto in po 50 lir, katere je država kovnica izdelala letos. Novi kovanci so seveda enaki starim.

Zadnji čas smo si morali pomagati tudi s čeki namesto kovancev po 500 lir. Nekateri je namreč prišla prava strast za zbiranje in skrivanje teh kovancev. Te dni je neki kmet plačal nov televizor, ki ga je moral kupiti na pritisk svojih otrok, s samimi 500-lirskimi kovanci. Prinesel jih je s seboj — v vreči.

Thantu sovjetsko stališče, da bi morale ameriške čete prej zapustiti Južni Vietnam, preden bi bilo možno začeti pogajanja o miru v Vietnamu. To je uradno sovjetsko stališče in ga je ponovno naglasil tudi sovjetski zunanji minister Gromiko pri svojih razgovorih z japonskimi državniki. Gromiko je namreč te dni na uradnem obisku v Tokiu. Japonski državniki so ga bili prosili, da bi Sovjetska zveza posredovala za mir v Vietnamu.

Vsekakor pa kljub takim pesimističnim izjavam kaže, da se za kulisami nekaj dogaja, in verjetno je pripisati ravno tajni sovjetski intervenciji v Hanoju, da je Ho Ši Minh za zdaj odstopil od svojega vse prej kot pametnega namena, da bi dal obsediti in usmrtiti ujete ameriške letalce. Sovjetski zvezi niti malo ne diši tretja svetovna vojna in ne vidi, zakaj bi bila potrebna, ker se dajo problemi tudi mirno rešiti.

Salingerjevi spomini na Kennedyja

Bivši tiskovni glasnik Bele hiše pod predsednikom Kennedyjem, Pierre Salinger, bo objavil v kratkem knjigo svojih spominov z naslovom »S Kennedyjem«. Neka ameriška revija bo začela te dni objavljati izvlečke, knjiga pa bo izšla septembra.

Salinger je priredil v zvezi s tem v New Yorku tiskovno konferenco, na kateri je opozoril na dejstvo, da je on prvi tiskovni predstavnik kakega ameriškega predsednika, ki je objavil svoje spomine. Po njegovo-

NA POTI IZ KOLONIJE SO SE PONESREČILI

V bližini kraja Trebaseleghe na Beneškem je treščil v obcestno platano avtobus, s katerim se je vračalo 36 otrok iz počitniške kolonije beneškega Rdečega križa v Enegu pri Vicenzi. Do nesreče je prišlo verjetno zaradi nenadne slabosti šoferja. Okrog 20 otrok in nekaj njihovih spremljevalcev je bilo ranjenih.

Po menju zdravnikov v bolnišnicah v Noalu in v Benetkah, kamor so odpeljali ranjence, pa njihovo stanje ni zaskrbljivo.

Na vožnji skozi Zahodno Nemčijo pa se je zvrnil v prepad avtobus, ki je bil poln belgijskih otrok. Trideset se jih je ubilo.

LETALSKI PROMET V SLOVENIJI

Na ljubljanskem letališču Brnik je v prvih šestih mesecih tega leta pristalo in vzletelo skupaj 1.737 letal, medtem ko jih je bilo lani v istem času 1.185. Od tega je odpadlo na mednarodni promet 841 letal, na notranji pa 896.

2 Pokristjanjenje Slovencev N. II.

Nekje na črti, ki gre morda preko Dolenjskega, so se naseljenci s severa srečali s slovanskim tokom od jugovzhoda. Morda je ležala ta črta celo mnogo bolj južno, a se je meja dolenjskega dialekta, ki je bil bolj pod vplivom južnoslovske govornice, s časom pomikala proti severozahodu, kamor so jo potiskale nove manjše skupine naseljencev, pustolovcev ali beguncev z jugovzhoda, ki so najbrž iskali zavetje v bolj gorati in gozdnatih pokrajini, morda že v poznejših stoletjih ali na begu pred Turki. Ti novi naseljenci so prinesli s seboj južnoslovske jezikovne značilnosti, potem pa so sprejeli še razne značilnosti in posebnosti severnih narečij in tako so nastala dolenjska narečja, iz katerih je potem izšel pod Trubarjem slovenski knjižni jezik. Vsekakor pa je bila razlika med slovenskimi plemeni na severu in balkanskimi Slovani tako velika, da stoletja sploh niso iskali stikov med seboj in med njimi je ležalo celo obsežno nenaseljeno področje, ki so ga čez stoletja kolonizirali šele prklicani kmetje iz nemških dežel, predniki Kočvarjev. Tudi meja na Sotli ni nikoli zanihala, zdela se je ustaljena enkrat za vselej, kar je ponoven dokaz, da so se Slovenci in Hrvati čutili tam že od vsega začetka kot dva različna naroda in se držali meje, tudi kadar še ni bila začrtana na nobenem zemljevidu.

ODKOD IME SLOVENC?

Posebno razpravo bi zahtevalo, če bi hoteli navajati vse jezikovne dokaze za nekdanjo

tesno sorodstvo slovenščino in takoimenovanih severnoslovske jezikov. S tem se danes ukvarja več slovenskih jezikoslovcev, toda vse do pred kratkim je bila ta veja jezikoslovne znanosti pri Slovencih zelo zanemarjena. Prepuščena je bila v glavnem posameznim raziskovalcem, ki pa so skušali z razlago nastanka besed največkrat najti le dokaze za kake svoje teorije in hipoteze in se zato niso držali objektivnega kriterija, ali pa so raziskovali samo v določeno smer in zanemarili druga področja raziskav. Tako je npr. značilno, da so se v svojih študijah obračali za razlage vedno le proti vzhodu in k Nemcem, zelo malo pa k romanskim jezikom in k rezultatom jezikoslovnih raziskav pri drugih germanskih in romanskih narodih. Skoro prezrli pa so keltske in skandinavske jezike. Tudi ostala področja raziskovanja, npr. etnografija, etnologija, izvor naših ljudskih pesmi, pravljic itd. je ostalo dolgo močno zanemarjeno. Šele pred nekaj desetletji je začel prof. Ivan Grafenauer sistematično in z znanstvenim kriterijem raziskovati slovenske ljudske pesmi in pravljice in jih primerjati s tujimi, v zadnjih desetletjih pa so opravili v tem pogledu in na drugih področjih ljudske folklorne in kulture veliko delo nekateri mlajši raziskovalci, npr. Niko Kuret in Milko Matičet.

Še vedno pa je raziskovalcem uganka, odkod ime Slovenci. Obstaja vsaj par desetih razlag vendar pa nobena ni zadovoljiva in le malokatera verjetna. Glavna težava je

morda v tem, da iščejo jezikoslovci razlago za to ime samo v besednem skladu slovske govorečih narodov in vzhodnoevropskih ali antičnih ljudstev, medtem ko možno, da je nastalo ime Slovenci ali Sloveni pri kakih sosednjih, neslovske narodih in da je beseda zato neslovskega izvora in da tudi nima nič opraviti s kakimi daljnimi ali izumrlimi narodi. Že na prvi pogled se zdi, da je v drugem delu sorodna nemškiemu imenu za severnoslovske narode zlasti pa za Slovence: »Wenden« ali »Windische«. Zanimivo je, da je najti tako v slovenskem jeziku kot v slovenski folklori in ljudskem stavbarstvu nekatero skandinavsko elemente, pa tudi v jeziku je nekaj zanimivih podobnosti. Tako je npr. zanimivo, da je skandinavski izraz za hišo »hus« (izg. hūs) mnogo bolj podoben slovenski »hiša« kakor nemški »Haus« ali romanski »casa«. Zadostuje, da pogledamo npr. v norveški slovar in upoštevamo izgovorjavo norveških besed, pa najdemo takoj celo vrsto presenetljivih podobnosti, kot npr. med norveško besedo »hope« (izg. hupe), in slovensko besedo up, ki pomeni isto; med besedami »pung« (püng) in »punkelj« ali »punkeljček« v slovenski ljudski pesmi, ki tudi pomenita isto, ali v predlogu »po« (pisano fonetično, ker iz tehničnih razlogov v tiskarni ni mogoče natisniti odgovarjajoče norveške črke, ki je malik z majhnim krožcem nad njim), ki ga uporabljajo Norvežani skoro v istem pomenu kot Slovenci, npr. »pohöre« — poslušati, »pominne« — posvariti, opomniti; še bolj čudno je, da pomeni norveško pominne prav isto kot slovensko pomniti. (Dalje)

Tržaškega

Nova pridobitev za bazovsko mladino:

Slovesno so odprli novo igrišče

V neposredni bližini Slomškovega doma v Bazovici so v sredo zvečer slovesno odprli novo, lepo urejeno športno igrišče za odbojko in košarko. Beli trak z olimpijskim znakom je ob vhodnih vratih prerezal predsednik deželnega sveta De Rinaldini, ki se je odprtja udeležil skupno s tržaškim županom Franzilom in odbornikom za javna dela Mocchijem. Med povabljenimi gosti so bili tudi nabrežinski župan Legiša, deželni svetovavec dr. Škerk, predsednik deželnega odbora odbojcarske zveze Costamagni in mnogi predstavniki slovenskih športnih društev s Tržaškega in Goriškega.

Goste in občinstvo je pozdravil bazovski župnik g. Marjan Živic. V imenu Slomškovega doma se je toplo zahvalil vsem, ki so moralno in gmotno podprli pobudo, da dobi tudi bazovska mladina igrišče, na katerem bo lahko razvijala športno dejavnost. »Naj bo šport — je dejal govornik — v službi človeka. Mladina naj si na tem igrišču utrjuje telo, a tudi duha naj si v plemenitem medsebojnem tekmovanju pripravlja na težave in napore, ki jih bo morala premagovati v življenju.« Župnik se je tudi toplo zahvalil tržaškemu županu za razumevanje in gmotno pomoč, ki je je bilo doslej deželno mladinsko društvo Slomškov dom.

IZIDI ZRELOSTNIH IZPITOV

V poletnem roku je na klasičnem liceju polagalo zrelostne izpite 18 kandidatov, in sicer 7 s Tržaškega ter 11 z Goriškega. Iz objavljenih izidov je razvidno, da jih je 11 izdelalo, 6 kandidatov ima popravne izpite, 1 kandidat pa je bil odklonjen.

Od tržaških kandidatov (o goriških poročamo na drugem mestu) so izdelali: Matjaž Bidovec, Danilo Mužina, Majda Guštin, Vera Kosovel, Tanja Prinčič in Ana Trento.

Na znanstvenem liceju se je k maturi prijavilo 35 dijakov. Od teh jih je izdelalo 17, 15 kandidatov ima popravne izpite, 3 pa so padli. Izdelali so: Aleksander Bekar, Jožica Cristiani, Najda Danieli, Boris Fabjan, Erika Fonda, Marko Hreščak, Josip Morelj, France Palme, Uroš Koren, Radivoj Pečar, Tatjana Pipan, Sergij Premru, Borut Spacal, Pavel Strajn, Ivan Stegu, Vojmir in Stojan Zerjal.

Vsem maturantom, ki so z uspehom prestali preizkušnjo, iskreno čestitamo. Tistim, ki bodo jeseni popravljali, pa želimo, da bi se v teh nekaj mesecih dobro pripravili na izpite.

MATURANTI NA IZLETU PO JUGOSLAVIJI

V ponedeljek je 32 slovenskih maturantov odšlo na večdnevni izlet po Jugoslaviji. Maturante spremljata prof. M. Kacinova in Petaros. Od Opčin do Sežane sta naše dijake spremljala še prof. Stane Mihelič, svetovavec za slovenske šole na Tržaškem, in Vinko Knol, svetovalec pri sekretariatu za prosveto v Ljubljani. Tudi ta izlet spada v okvir jugoslovansko-italijanskih sporazumov za narodne manjšine.

Preden je prerezal trak, je predsednik De Rinaldini pohvalil prizadevanja župnika Živca, ki je poleg doma in dvorane zdaj preskrbel bazovski mladini še krasno športno igrišče. Dinamični župnik — je dejal predsednik — se ni ustrašil žrtev, temveč zaupal predvsem v Božjo previdnost. Naj si tu mladina kuje značaje in s športnim tekmovanjem utrjuje tudi prijateljstvo ter bratstvo.

Župnik Živic je nato blagoslovil novo igrišče. Predstavniki oblasti in številno občinstvo je zatem prisostvovalo tekmi med odbojcarskima ekipama Bor in Libertas, ki obe igrata v B ligi. Pred tekmo je podpredsednik Slomškovega doma Marino Milkovič izročil kapetanoma obeh ekip pergamenta, v spomin na slovesno odprtje igrišča. Tekma se je po ostrem boju zaključila v korist ekipe Libertas s 3:2.

Za novo pomembno pridobitev tudi mi iskreno čestitamo požrtvovalnim bazovskim mladincem in zlasti bazovskemu prizadevemu in požrtvovalnemu župniku Živcu.

— e —

NADALJUJE SE STAVKA KAMNARJEV

Kamnarji s Tržaškega še vedno stavkajo. Po prizadevanju nabrežinskega župana je prišlo na deželnem odborništvo za delo do ločenih razgovorov med predstavniki delavcev in delodajavcev in pristojnim odbornikom, vendar se industriji še niso odločili za pogajanja z delavstvom. Sindikalne organizacije so medtem sprožile nabilnalno akcijo za pomoč stavkajočim delavcem, ki so prekinili delo že 11. t. m. Prispevke sprejemajo na sedežu Nove delavske zbornice v Nabrežini.

SEMINAR ZA SLOVENSKE ŠOLNIKE

Od 18. do 27. avgusta bo v Tacnu pri Ljubljani seminar za slovenske profesorje in učitelje, ki poučujejo na slovenskih osnovnih in srednjih šolah s Tržaškega. Udeležilo se ga bo 30 šolnikov.

PRVI DEL AVTOCESTE TRST-BENETKE

V soboto, 30. t. m., bodo slovesno odprli prometni prvi del avtoceste Trst-Benetke. Ta izredno važna prometna žila se začne pri Moščenicah, v neposredni bližini železniškega viadukta čez Timavo. Cesta, ki jo bo odprl minister za javna dela Mancini, je dolga 43 km in se konča pri kraju Basaldella, 3 km jugozahodno od Vidma. Široka je 24 m in ima štiri proge.

Predvidevajo, da bo celotna avtna cesta Trst-Benetke zgrajena do leta 1968. Dolga bo 150 km. Pri kraju Villesse v Furlaniji je že pripravljen odcep za Gorico, kjer bi se nato morala povezati z avtocesto za Ljubljano. Od Vidma proti Benetkah je sedaj že v gradnji nadaljnjih 25 km ceste, drugih 30 km del bo v kratkem izločitiranih, ostalih 52 km pa še to leto.

Od Moščenic do Sosljana bodo sedanjo državno cesto 202 razširili na 24 m. Za ta dela je vladni komisariat nakazal 1 milijardo 200 milijonov lir.

ODSKODNINA ZA INTERNIRANCE

Odbor poslanske zbornice za finance in državni sklad je odobril razdelitev denarja, katerega je dala Zahodna Nemčija za odškodnino italijanskim državljanom, ki so bili internirani v nacističnih koncentracijskih taboriščih. Odškodnina znaša 150 mark za vsak mesec zapora v taboriščih.

Vloženih je bilo 329 tisoč prošenj za odškodnino. Ali pa je bilo res toliko ljudi iz Italije v taboriščih?

Vsekakor jih je bilo s Tržaškega in iz vse naše Primorske zelo veliko.

SPLOŠNA STAVKA V TRSTU

Sindikalne organizacije so sklenile, da bo nova splošna stavka za obrambo tržaške ladjedelnice Svetega Marka od 9.30 ure v torek, 2. avgusta, do 24. ure v sredo, 3. avgusta.

Beneška Slovenija

Viskorša:

NOVA MASA

Pred dvema nedeljama je tudi naša fara čakala novo mašo. K oltarju je prvič pristopil novomašnik Klavdij Como, doma iz Viskorše. Domačini so se zelo potrudili, da so okrasili cerkev s cvetjem in ceste z mlaji. Od Debeleža in Karnajte pa do cerkve so bili raztrošeni letaki s pozdravi novomašniku. Cerkev je bila natlačeno polna vernikov. Pridigal je župnik Fachin iz Vidma, domači gospod Kostanjevec je asistiral. Na koncu so pevci ubrano peli latinsko mašo. V domačem jeziku se pa ni nič slišalo.

STOLETNICA

V tem mesecu obhaja vsa Benečija stoletnico priključitve k Italiji. Pred sto leti so se tudi naši rojaki v Slovenski Benečiji izjavili s plebiscitom, da nočejo več biti pod Avstrijo in da hočejo priti v italijansko kraljestvo. Od leta 1866 pa do konca prve svetovne vojne je tekla italijansko-avstrijska meja od Matajurjevega vrha k reki Idriji in do morja.

Ob slovesni stoletnici priključitve slovensko-beneškega ozemlja k Italiji, se utrne marsikatera ne preveč vesela misel. Slovenskemu prebivalstvu, ki se je z glasovanjem odločilo za novo državno pripadnost, so tedanje kraljeve oblasti obljubljale vse jezikovne in narodnostne pravice ter svobodo. Dejstva teh sto let so pa žal pokazala popolnoma drugo lice. Beneški Slovenci od Čedadpa do meje niso smeli in še ne smejo uporabljati svojega materinega jezika v šoli, javnosti in niti ne še v cerkvi. Pod fašistično vladavino so bili tudi gospodarsko zanemarjeni in zatirani, tako da so se morali naši rojaki izseljevati v tujino ali se potikati po bližnjih pokrajinah kot beraški loncevezi ali škarjebusi. Posledica gospodarskega zapostavljanja teh krajev od strani kraljevske in fašistične države je bila ta, da je še danes slovensko-beneška pokrajina med gospodarsko najbolj nerazvitimi deželami v republiki.

In vendar ima naš rod v Beneški Sloveniji dokaj odličnih mož, ki so že pod prejšnjimi vladavinami orali ledino na kulturnem in gospodarskem polju. Omenimo naj samo Podreko in Ivana Trinka.

Prav o Trinku piše v obsežni jubilejni številki tudi dnevnik »Messaggero Veneto«

S POKRAJINSKE SEJE

Prejšnji petek je podal pokrajinski predsednik Chientarolli na redni seji sveta poročilo o stanju v goriških železolivarnah SAFOG. Predsednik je poudaril, da se je položaj v podjetju izboljšal. Na delo je vodstvo poklicalo vse delavce, ki so zdaj zaposleni s polnim urnikom. Povečala se je tudi proizvodnja in je že toliko naročil, da se bo mogla vzdržati sedanja zaposlitev še nekaj časa.

Predsednik Chientarolli pa ni zatajil, da se bodo v obratu izvršile velike spremembe. Proizvodnja tkalnih strojev se bo preselila iz Gorice v Genovo; izdelovanje velikih strojnih delov pa v Neapelj. Praktično bo ostala v Safogu le izdelava manjših kovinskih odlitkov in strojev za končno pripravo tkanin.

Kakor se vidi, se bodo strojne livarne po

- Kanalška dolina

in ga uvršča med vidne zgodovinske osebnosti, ki so obogatile kulturni zaklad pokrajine. Označuje ga kot uravnovešenega, energičnega, a nekoliko pesimističnega znanstvenika. Članek Gian Carlo Menis ga nepristransko oriše kot moža, ki je svojo izredno sposobnost in vsestransko dejavnost posvečal duhovnemu in socialnemu dvigu »Furlanske Slovenije«. Omenja tudi, da je bil Trinko izvoljen leta 1902 kot prvi duhovnik v deželni zbor. »Brez dvoma, nadaljuje, »je Ivan Trinko največja osebnost, ki je izšla iz tiste vrle, a zanemarjene zemlje. Ni čuda, da je njegovo ime danes prapor, katerega dvigajo vsi, ki delujejo za dvig tistega ljudstva.« Obenem pa prikaže našega slovensko-beneškega patriarha tudi kot pionirja, poleg Ellera in Paschinija, za splošni kulturni dvig vse Furlanije.

S ponosom nas navdaja, da je Trinko, — ki je bil tudi zelo preganjan, a tega članek ne omenja — uvrščen v jubilejni številki med kulturonosce za Italijane in Slovence.

Ponavljamo pa, da so prejšnje vladavine, kljub taki osebnosti, zatirale skozi tri četrt stoletja tisti narod, katerega zvesti sin je Trinko vselej bil. Želimo pa tudi in zahtevamo, da bo ob stoletnici dana vsem njegovim rojakom možnost ter pravica, da ostanejo zvesti sinovi svojega roda s tem, da jim bo priznana pravica do lastnih šol, do polnega uveljavljanja jezika v javnosti, do javnih služb in gospodarskega dviga.

KONGRES LADINCEV

Furlansko filološko društvo je organiziralo peti kongres Ladincev, ki zboruje od 27. do 31. julija v Tricesimu. Zborovanja se udeležuje nad sto jezikoslovcev z različnih evropskih univerz in zastopniki ladinških manjšin zlasti iz Italije in Švice. Na shodu bodo znanstveniki razpravljali tudi o pripravah za izdajo jezikovnega atlanta Furlanije.

Ob tem kongresu je treba poudariti, da je po sto letih, odkar je furlanska Benečija prišla v sklop Italije, postala furlanščina oziroma ladinščina uradno priznan jezik. Po prizadevanju samega republiškega predsednika Saragata se je letos ustanovila na padovanski univerzi stolica za furlanski jezik. Vodi jo profesor G. B. Pellegrini, ki ima tudi na tem kongresu vodilno besedo.

strokah osredotočile v Genovi in Neaplju, v Gorici pa bo le še ostal neki privesek.

GORISKI MATURANTJE

Prejšnji teden so se zaključili na tržaškem liceju zrelostni izpiti tudi za goriške slovenske maturante.

Uspeh naših študentov je še nekam polnjen. Od enajstih maturantov jih je izdelalo v poletnem roku že pet: Ti so: Koršič Marija, Križman Dušan, Pahor Angel, Radetti Emil in Valentinčič Emil. Popravne izpite je komisija prisodila petim dijakom. En dijak je pa bil odklonjen.

Vsem, ki so izpite srečno prestali, iskreno čestitamo in jim voščimo prijetne počitnice. Tistim pa, ki bodo v jesenskem roku dopolnjevali izpite, želimo, da ne izgube poguma in da z boljšo pripravo dokažejo svoje sposobnosti.

ULIČNA RAZSVETLJAVA

Stanovalci na Kornu in v sosednjih ulicah so se večkrat pritoževali o slabi cestni razsvetljavi. Na Kornu pred muzejsko Attemsovo palačo je v večernih urah res mračno; po navadi še žarnice niso vse svetile in je bilo za vozače pa tudi za pešce kar nevarno.

Te dni pa korenski občani z zadovoljstvom gledajo mestne uslužbenke, ki pripravljajo jame in stebre za svetilce ob pločnikih. Doslej so bile neonske žarnice razpete preko trga.

Ker je občinska uprava že začela izboljševati razsvetljavo na trgu, tolmačimo želje prebivalcev, naj bi se dve močni svetilki postavili tudi pred muzejsko palačo, in sicer sredi obeh gredic pred poslopjem. Razsvetljava samo ob eni strani trga ne bo zadoščala in tudi lepo arhitektonsko pročelje Pacassijeve stavbe bi pridobilo še z dvema lučima pred njo.

Glede razsvetljave se pritožujejo tudi stanovalci ulic, ki peljejo proti Livadi. V ulici Palladio sveti po navadi le vsaka druga žarnica, ostale pa neprestano mežikajo in motijo promet.

PLANINSKI IZLETI

Goriško slovensko planinsko društvo deluje tudi letošnje poletje precej razgibano. Poleg pravega planinstva skrbi tudi za družinske izlete, ki so postali precej priljubljeni, kakor je pokazal zadnji nedeljski izlet. Udeležilo se ga 53 oseb. Odpeljali so se čez Cerkno v Škofjo Loko, kjer so si pod večjim vodstvom temeljito ogledali tamkajšnji muzej. Nato je skupina šla na Jezersko, kjer se je nudil udeležencem ob dokaj lepem vremenu krasen razgled na karavanške vršace. Po ogledu jezera in po odlični postrežbi so izletniki obiskali še Ljubljano. Polni lepih vtisov so se vsi zadovoljni vrnili ob določeni uri domov.

Društvo ima v načrtu še nekaj takih izletov. V nedeljo, 21. avgusta, bo obisk Blede in pohod skozi slikovito sotesko Vintgarja. Naslednji mesec pa bodo povabljeni člani z družinami in tudi nečlani na izlet v Istro. Na ta način skuša planinsko društvo prikazati tudi širšemu krogu naših ljudi lepote in zanimivosti naše zemlje.

Iz Goriške

Pevma:

HUDA NESREČA

O slabih, ozkih in razritih cestah, ki vodijo iz Pevme proti Stmavru, se je že toliko pisalo, da gre že skozi levo uho noter, skozi desno ven. Poklicani upravniki in oblastniki se ne zganejo, da bi resno začeli popravljati tiste ozke in nevarne klance. Potreba je prej prav žrtev in nesreč, da pokažejo resno nevarnost ceste.

Žrtev je bil to pot naš 62-letni sosod Andrej Levpušček. V soboto popoldne se je odpravil z volovsko vprego proti svojemu zemljišču v Sentmavru. Na klancu v Hudičevi luknji je pridrvel navzdol na kolesu šestnajstletni France Valentinčič iz Vasi. Ko je zagledal kmečki voz, je fant naglo zavrl kolo, a se je pa prekopicnil na tla. Pri tem se je pa vol preplašil in je zdirjal. Levpušček je skušal žival zadržati, vol ga je pa potegnil pod parklje in je še voz povlekel čezenj. Revez je dobil hude poškodbe po glavi in prsnem košu. Hudo ranjenega so prepeljali v goriško bolnišnico. Kolesar Valentinčič se je pa le malo opraskal.

Steverjan:

SMRT ZAVEDNEGA MOŽA

Sredi meseca smo pokopali soseda Jožeta Kneza-Čebajevega. Zatisnil je oči tri dni pred svojim rojstnim dnevom. učakal bi 56 let. V grob ga je spravila dolgotrajna bolehnost. Pokojni je bil vse svoje življenje bolj trpin, kakor pa knez, po svojem priimku. V prvi svetovni vojni, po očetovi smrti na fronti, se je družina prebijala v begunstvu, kjer si je mladi Pepe nakopal bolezen, ki ga je tlačila do konca. Zadnja tri leta je z redkimi presledki bival v zdravilišču v Osimo pri Anconi. Umrli pa je v goriški bolnišnici. K pogrebu se je zbralo toliko znancev in prijateljev, da je bila števerjanska cerkev kljub delavniku skoro polna.

Pokojni Jože ni mogel fizično dosti delati. Bil pa je bistrega duha, zelo načitan in predvsem narodno zaveden in požrtvovalen mož. Za to svoje delo, katero je le malokdo poznal, pa ni prejel niti tihega priznanja; saj nagrade bi že tako odklonil.

Naj mu bo pa na onem svetu odmerjena! Vdovi Zinci in hčerki akademičarki Heleni izražamo globoko občuteno sožalje.

Rupa:

ŠOLSKO POSLOPJE

Poslopje osnovne šole v Rupi se dviga nad Ožbotovo gostilno ob glavni cesti, tako da jo vsak mimoidoči pogleda.

Toda kaj vidi? Nič kaj vzpodbudnega. Omet in barva po zunanjih stenah se krušita in odpadata. Popolnoma obledel in zgnil je slovenski napis, da je v poslopju slovenska osnovna šola.

Šolska in občinska uprava bi se morali potruditi, da se stene prebelijo in zopet narišejo črke z naslovom šole. Nujno so potrebna barve tudi vsa okna. Čas počitnic in toplih dni za sušenje je pač najbolj primeren za taka dela.

Vaščani in starši iz Rupe in s Peči bodo zelo hvaležni, če bodo njih odgovorni zastopniki poskrbeli, da bo naša šola vsaj na zunaj imela lepo lice. Saj slišimo, da obljublja vlada kar milijarde za šolstvo. Kakšna drobtinica bi lahko padla tudi v Rupo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka „Zaliva“

Radovedno smo čakali drugo številko nove tržaške revije »Zaliv«, glede na to, da prva ni dala pravega odgovora na vprašanje, zakaj je bila potrebna na Tržaškem še ena slovenska revija. In priznati je treba, da je druga številka »Zaliva« precej boljša kot prva, z njo je dobil »Zaliv« jasnejše obrise, vidnejše so izstopile tudi njegove meje. Sicer še ni razpršila vseh pomislekov, ki so se pojavili glede kvalitete in idejne jasnosti ob prvi številki. Dovolj opravičila za izhajanje nove revije pa je že v tem, da nekdo pač čuti, da je potrebna in da bi rad po njej Slovencem nekaj povedal. Zato se lahko nanašajo pomisleki le na kvaliteto tistega, kar revija prinaša, in na zahteva, da naj bo tisto povedano tako, da v Slovincih ne bo vzbujalo še večje miselne zmede in negotovosti glede lastne narodne bodočnosti in idealov, ne pa na pravico do svobodnega izpovedovanja misli in umetniških ali ideoloških konceptov. Vsekakor ta številka ni brezpomembna za naše kulturne razmere, ampak prinaša vanje nove pobude in novo miselno razgibanost — nov pluralizem, bi lahko rekli.

Seveda pa so prispevki v njej na zelo različni kvalitetni ravni. Odkrito moramo priznati, da smo najrajši prebrali prispevke Borisa Pahorja, ki je, kot vse kaže, pobudnik te revije. O njegovem članku »Pisatelj in družba« se ne bomo veliko razpisovali, ker je bil že pred časom objavljen v ljubljanskem »Delu« in sicer v novoletni številki 1965. Označimo ga lahko za pogumnega. Njegovim besedam: »Družba (oblast) se nima za kaj bati umetniške prostosti; razen seveda v primeru, ko bi se ljudje združili z umetnikom proti nji. Tedaj pa je njena dolžnost, da menja smer, ki je gotovo protiljudska ali celo protičloveška«, ni kaj dodati. In prav tako ne njegovemu spoznanju: »Če je (pisatelj) zvest svojji resnici, je opravil svojo nalogo pred svojimi, pred ljudmi in zgodovino«. S tem spoznanjem se mora nujno vsak strinjati.

S še večjim zanimanjem beremo »Glose '65«. V njih je namreč Pahor konkretno zavzel odnos do raznih pojavov in dogodkov v slovenskem življenju. Pri tem prideta do izraza tako Pahorjeva ljubezen do slovenstva, ki je skoraj mistična, gotovo pa globoka in iskrena, kakor jo le poredko najdemo, kot njegova značilnost, da rad poslušuje in si na posameznih dogodkih in pojavih zgradi cele teorije in stališča. Tak je npr. njegov odnos do Cerkve. O teh njegovih stališčih in očitkih bomo bolj podrobno razpravljali kdaj pozneje, kajti v njih načetja probleme, ki so važni in aktualni tudi v današnjem slovenskem življenju in zahtevajo polemike in kritične osvetlitve, ker se bodo sicer razna gesla in površne sodbe še dolgo vlekli skozi slovensko publicistiko. To ne velja samo za njegove očitke Cerkvi v zvezi s svetinjo Cirilom in Metodom, ampak tudi o njegovih stališčih glede izгона in odstavljanja slovenskih škofov in duhovnikov pod fašizmom, kjer nikakor ne vzame v poštev možnosti, da bi bili lahko npr. škofje pokazali tudi malo več osebnega poguma in odločnosti, in še o nekaterih drugih t. d. t. v »Glesah«. A prav zato, ker v njih obravnava stvari, ki ključno so polemiki, so zanimive in dajejo tej številki »Zaliva« njen največji mik.

Duhovit in aktualen je tudi njegov članek »Socializem brez humanizma«, v katerem pove marsikatero resnico, četudi v njem spet naletimo na neke nevidne meje, ki jih Pahor noče prestopiti,

ker je prepričan, da se lahko rešujejo vsi konflikti zgolj na moralni in ideološki (če ne celo samo umetniški) ravni. Zato nikdar ne obravnava držbenih in državnih sistemov drugače kakor z moralne plati, to je s stališča obtožbe ali odobravanja zaradi njihove morale ali njihovega ideološkega značaja, brez prave analize njihovih komponent, kar spet odgovarja njegovemu teženju po posploševanju.

V pr. menjavi s Pahorjevimi prispevki se zdi večina drugega, kar prinaša ta številka »Zaliva«, precej blede in ne vpliva kot novo. Intervju s Stanetom Kosovelom je marsikje prav blizu nainostnim in predvsem nas moti v njem — kljub temu, da hočejo biti odgovori aktualni in bistri, s poudarjanjem slovenstva — uporaba razne preživele frazologije. V njem najdemo razlage o stvareh, o katerih smo si že davno na jasnem in o katerih pameten človek sploh nikoli ni dvomil, kakor npr. o razliki med slovenstvom in jugoslovanstvom, ali o »državotvornosti slovenskega človeka«, v kateri baje Srbi in Hrvati Slovence znatno presegajo. S čim? S tem da je njihova proizvodnost v gospodarstvu večja, ali da plačujejo v Jugoslaviji več davkov v državno blagajno ali da dajejo več »nerazvite« dele države, ali da so se manj pobijali med seboj?

Sinjovski in Daniel kot jetnika

Po dobro poučenih virih sta oba sovjetska pisatelja Andrej Sinjavski in Julij Daniel v zaporu zbolela. Sinjavski trpi na težki furunkulozi, katere vzrok je preenostranska jetniška hrana. Daniel, ki je v drugem taborišču, pa je moral delati — kot poročajo — za skobelnikom, pri čemer se mu je v vojni zadobljena poškodba na roki poslabšala. Zato je zaprosil, naj bi ga oprostili dela, a so ga zaradi tega vtaknili za dva tedna v osamljeno celico, češ da je delomrznež.

Iz celice pa so ga medtem že spet izpustili.

CHAGALLOV DAR FRANCOSKI DRŽAVI

Slikar Mare Chagall, ki je dopolnil že 79 let, je podaril francoski državi 50 svojih slik s svetopisemskimi motivi, ki niso bile še nikdar razstavljene v javnosti. Ustvaril jih je v teku 35 let. Njihovo vrednost cenijo na 10 milijonov novih frankov.

Za zdaj jih bodo razstavili v Louvru. Čez tri leta pa jih bodo prenesli v poseben muzej, ki ga bo zgradila francoska vlada v Nicu.

NAGRAJENA KRŠČANSKA DRAMA

V Assisiju so podelili dramsko nagrado »Pro civitate christiana«, ki je namenjena dramam krščanskega navdih. Na razpis je prispelo 106 del. Razsodišče je sklenilo dati prvo nagrado v znesku dveh milijonov lir dramati »Obale luči«, ki jo je napisala Giuseppina Bottino. Drama prikazuje življenje svetega Avguština.

Polovica nagrade v znesku 2 milijonov je določena za gledališko skupino, ki bo prva uprizorila to delo.

Intervju hoče med drugim povedati, da smo imeli premalo državnikov na vrhu, toda to pač ni bilo odvisno v nobeni državi, v kateri je živel doslej slovenski narod kot celota ali kak njegov del, od Slovencev samih. Na vrh enostavno Slovenci niso bili sprejeti, znano je tudi, zakaj ne, in stvar se zdi zelo jasna in je nikakor ni mogoče pojasniti s tem, da so bili Slovenci »premalo državotvorni«. Enako naivno zveni vprašanje, če je današnji slovenski človek bolj egoističen, kakor je bil poprej, in še bolj odgovor »nedvomno je... dobrih starih patriarhalnih časov ni več«. So pa v intervjuju tudi stvari, s katerimi se lahko človek popolnoma strinja, npr. z odgovorom »Kako gledate na slovensko nacionalno vprašanje?«. Skoda samo, da je odgovor splošen in spet naiven v toliko, ker zojuje nacionalnost na jezik, s formulo »Pri jeziku sem torej nacionalist«. Tudi ta intervju bi zahteval širšega razpravljanja, v katero se tu ni mogoče spuščati.

Za danes naj se omeji na to, da opozorimo še na ostalo vsebino revije: Srečko Kosovel: »Zapriseženci«, Irena Zerjal-Pučnik: Pesmi; Daniela Nedoh: »Marij Kogoj« (esej); Stojan Spetič: »Izbira« (razmišljanje o kulturnih razmerah na Tržaškem); Položaj Kataloncev; Radoslava Premrl: »Moj brat Vojko« (gradivo za življenjepis); Aleksej Pregarc: Pesmi; Dušan Bufon: »Brazilci in čeri v „Zalivu“« in kulturna poročila ter recenzije. Zelo smo pozdravili malo antologijo ljudskih pesmi in pripovedi iz Beneške Slovenije, ki jo je zbral Milko Matičetov. Revijo krasi nekaj umetniških reprodukcij.

E. Z.

MADAME DE STAEL IN EVROPA

Za drugo stoletnico rojstva slavne francoske pisateljice Germaine De Staël so priredili v gradu Coppet pri Zenevi mednarodno zborovanje pod naslovom »Madame De Staël in Evropa«. Udeležili so se ga pisatelji, kritiki in zgodovinarji iz Italije, Francije, Belgije, Nemčije, Poljske, Češkoslovaške, Združenih držav, Švedske, Švice in Izraela. Zborovanje se je končalo 24. julija. Predsedoval mu je prof. Jean Fabbre s pariške Sorbonne.

Priredili so tudi razstavo še neobjavljenih dokumentov o politični dejavnosti in zasebnem življenju te slavne pisateljice, katere se je bal celo Napoleon.

NERVI BO ZIDAL V VATIKANU

Pier Luigi Nervi, 75-letni mednarodno znani italijanski arhitekt, bo zgradil v Vatikanu moderno avdiencično lopo za 24 tisoč romarjev. Naročilo Nervi ju je prvi dogodek v moderni arhitekturi.

Nova avdiencična dvorana je določena zlasti za tradicionalne sprejeme romarskih množic ob sredah. Stavba bo imela razen glavne lope tudi stranske dvorane za zasebne avdience, prostore za tisk, radio in televizijo ter podzemeljske klimatske naprave. V veliki dvorani bo 11 tisoč sedežev ali pa prostora za 24 tisoč stoječih ljudi.

JUDOVSKA VERSKA KNJIGA V KRŠČANSKI ZALOŽBI

Protestantovska založba Claudius v Münchenu je izdala knjigo »Branje iz Mojzesovih knjig«. Judovski rabin Graubard je v njej zbral svoja tedenska predavanja, ki jih je imel vsak petek zvečer skozi deset let na bavarskem radiu kot uvod v judovsko uro za bližajočo soboto, ki jo Jude, kot znano, obhajajo kot kristjani nedeljo. »Branje iz Mojzesovih knjig« obsega meditacije o vsebini svetega pisma stare zaveze. V svojih glasilih priporočajo to knjigo kot primerno branje tudi druge protestantovske in katoliške založbe. Avtor je v uvodu vselej poudaril, kak pomen ima izid te knjige pri protestantovski založbi, kajti doslej se še ni zgodilo, da bi bila izšla kaka judovska verska knjiga pri krščanski založbi.

KNJIZICA ZA PROSLAVO POKRISTJANJENJA SLOVENCEV

Salezijanci na Opčinah so izdali knjižico »Z Marijo skoz življenje«, ki jo je napisal dr. Metod Turnšek.

Knjižica je posvečena pripravi slovenskega na roda na obhajanje tisočdvestoletnice pokristjanjenja slovenske Karantanije in tisočstoletnice pokristjanjenja slovenske Panonije, to je vzhodne Stajerske in Slovenske krajine.

Letopis Slovenske akademije

Izšla je šestnajsta knjiga Letopisa, katerega izdaja kot svoje letno poročilo Slovenska Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Iz Letopisa povzemamo, da je ta najvišja slovenska kulturna ustanova štela ob koncu leta 1965 sledeče število članov: 2 častna (Tito, Kardelj), 37 rednih članov in 24 dopisnih.

Med lanskim poslovnim letom sta umrli dopisni član profesor Ilija Djuričič in redni član prof. Igor Tavčar. Kot nova redna akademika sta pa bila sprejeta slikar prof. France Mihalič in književnik Vladimir Pavšič — Matej Bor, naš rojak iz Grgarja. Za dopisnega člana pa je bil izvoljen v lanskem letu profesor Othmar Kühn, ki predava paleontologijo na dunajski univerzi. Akademija obsega pet razredov, razdeljenih na

deset inštitutov in tri sekcije. Razredi so: I. za zgodovinske in družbene vede, ki ima 8 rednih in 8 dopisnih članov; II. razred za filološke in literarne vede s štirimi rednimi in dvema dopisnimi članoma; III. razred za matematične, fizikalne in tehnične vede s šestimi rednimi in enim dopisnim članom; IV. razred za prirodoslovne in medicinske vede, ki ima sedem rednih in deset dopisnih članov; V. razred za umetnosti z dvajsetimi rednimi in tremi dopisnimi člani. Po rodu je sedem članov Akademije iz goriškega in tržaškega ozemlja; med temi tudi podpredsednik univ. profesor Anton Kuhelj in tajnik razreda za umetnosti France Bevk.

V letu 1965 je akademija objavila v tisku dvanajst znanstvenih del v obsegu 3280 strani.

GOSPODARSTVO

Grozdni črv ali kiseljak

Grozdni črv ali kiseljak je škodljivec, ki dela velikansko škodo našemu vinogradništvu, in to dvojno. Zmanjšuje količino, ker po njem načete jagode se ali posušijo ali segnijejo; toda zmanjšanje količine grozdja je še manjše zlo, ker mnogo hujše je, da pokvari kakovost grozdja in s tem mošta ter vina. Ko namreč načete jagode gnijejo, se skisajo, ta kis pa pride v mošt in pozneje v vino, ki zaradi tega kisa izgubi svojo trpežnost, svojo trajnost. Vina iz takega grozdja se rada skisajo, pa čeprav smo pri trgatvi še tako pazljivi.

Kaj naj naredimo, da kiseljak ne bo delal škode? Kdor proti kiseljaku ni še ničesar ukrenil, je že zamudil eno in sicer zelo važno opravilo. Pri nas delata škodo namreč dva kiseljaka, od katerih nastopijo stalno vsako leto pri enem dva roda, pri drugem pa celo trije. Prvi rod začne škodovati v naših vinogradih navadno malo pred cvetenjem zaroda in škoduje še kakšen teden po odvetju, potem se zabubi. Iz bube izleze metuljček, samica odloži jajčka, iz katerih se razvije drugi rod škodljivca. Ta rod se začne pojavljati v zadnjih dneh julija in potem v avgustu. Kdor ni nastopil proti prvemu rodu kiseljaka, bo imel opravka s toliko številnejšim drugim rodom in bo imel toliko večjo škodo na grozdju. Kdor pa se je s primernimi sredstvi in pravočasno boril proti prvemu rodu, mogoče sploh ne bo prizadet od napadov kiseljaka. Kljub temu pa mora skrbno opazovati svoje trte. Če ima vinograd blizu sosedovega, kjer niso uporabili sredstev proti prvemu rodu, bo gotovo opazil škodljivca, ker jajčka odlaga metuljček, ki pri svojih poletih ne pazi na lastninske mejnike. Ker moramo računati, da se bo prav kmalu pojavil drugi rod škodljivca, moramo biti stalno pozorni in s tem v stalni pripravljenosti nastopiti proti škodljivcu.

S čim pa zatiramo kiseljaka? V glavnem s strupi. Imamo pa strupe, ki svojo strupenost dolgo ohranijo: svinčeni arzenat tudi mesece, če ni med tem dežja; »carposan« ohrani strupenost tudi več tednov. Ker se grozdje hitro razvija, se debeli, nekatere sorte pa že spreminjajo zeleno bar-

vo jagod v bolj svetlo, ne smemo zatirati kiseljaka s takimi strupi. Obstajajo strupena škropiva, ki izgubijo svoj strup v par dneh. Tako škropivo je »toxfid«, ki sicer zamori kiseljaka, a prehitro izgubi svojo moč in ne bi več umoril škodljivca, ki bi se pojavil pri oškropljeni jagodi po več kot dveh dneh. Torej ne bomo uporabljali niti tega škropiva.

Najprimernejša in priporočljiva škropiva proti kiseljaku sta »panam« in »gesarol 50« ali »gaberol 50«, ki sta popolnoma enaka po kemični sestavi in po učinku. Vsa tri sredstva uporabljamo ali raztopljena v vodi ali pa premešana med raztopino asporja, modre galice in — in podobno. »Panam« moramo strogo ločiti od »Panam 5 P«. Prvega uporabljamo namreč kot škropivo, »Panam 5 P« pa kot prašilo.

Škropivo pa pripravljamo takole: Posebej pripravimo v 90 litrih vode raztopino iz 250 do 300 gramov asporja, ali iz 1,5 kg modre galice in potrebnega apna, ali iz odgovarjajoče količine pripravka CAFFARO. V drugih 3 litrih vode premešamo 150 gramov »PANAMA« ali 200 gramov »gesarola 50« ali »gaberola 50«. Mešati moramo dobro in vsaj 5 minut. Potem dolijemo k 3 litrom še nadaljnja 2 litra vode in zopet dobro premešamo. Po 10 minutah počasi zlivamo to mešanico med pripravljeno mešanico asporja (ali modre galice ali Caffaro) in stalno mešamo. Tako pripravljeno škropivo učinkuje proti peronospori in proti kiseljaku. Lahko b' primešali še 100 gramov koloidalnega žvepla ali cosana in bi tako imeli škropivo, ki bi učinkovalo tudi še proti oidiju.

S takim škropivom moramo naše trte škropiti takoj in potem še dvakrat, vsakih 8 dni. Eno oškropljenje proti kiseljaku ne zadostuje, ker ne nastopi drugi rod ves hkratu, marveč se bočasi poraja. Glede peronospore in oidija pa si moramo zapomniti, da škodujeta še vsaj ves avgust.

Turizem se razvija

Turizem se razvija po vsem svetu. Skoraj vsakdo bi rad svoje počitnice preživel v kakšnem tujem kraju, če le mogoče letos tu, drugo leto tam. Seveda nimajo vsi enakih pogojev za potovanje v tuje kraje in zadržki so raznoteri. Ponekod država podpira turistične izlete v inozemstvo, drugod dela država samo ovire, zlasti s počasnim izdajanjem potnih listov in z nakazovanjem prepričljivih sredstev oziroma deviz. V svobodnih državah skrbijo posebne organizacije za ugodnejše potovanje in bivanje v tujih krajih. Zato pa imajo tudi organizirane lastne hranilne odseke, kamor posamezniki skozi vse leto, vsak mesec vlagajo majhne zneske, ki pa narastejo končne do vsote, ki je potrebna za poletne počitnice. V tem oziru so najbolj praktični Nemci, ki so tudi drugače najbolj organizirani, zato jih najdeš celo na romunskih in bolgarskih obalah in vseh drugih obalah Sredozemlja. Danes obiskujejo tudi že vse severno-afriške in evropsko-atlantske obale.

Mnoge države zaslužijo s turizmom ogromne vsote. Med te države spadajo zlasti Španija, Italija, Jugoslavija in Grčija, pa še druge. Računajo, da bo Italija zaslu-

žila pri turizmu l. 1970 okoli 1400 milijard lir deviz in zato lahko tudi nekaj potroši v podporo turizmu. Mnogi pa kritizirajo, kako trošijo te državne podpore. Skoraj vse gre za olepšanje in povečanje luksuznih hotelov, kamor navaden človek ne gre. Mnogo premalo državne podpore pa gre za ureditev in moderniziranje nižjih kategorij hotelov, penzionov, gostiln, počitniških domov in podobnega, kjer bi se delovni človek boljše počutil. To pa ne velja samo za Italijo, marveč tudi za druge države, tudi Jugoslavijo.

TIHOTAPSTVO Z MASLOM

Iz Francije in Švice tihotapijo v Italijo zelo mnogo masla, kar zaradi nižanja cene škoduje živinorejcem, a tudi potrošnikom, ker vtihotapljenega masla ne prevažajo in ne hranijo v takih higijenskih-zdravstvenih pogojih kot jih tako občutljivo živilo zahteva. Zato pa je v parlamentu poslanec Bignardi, podpredsednik italijanskih kmetijskih posestnikov, naslovil posebno vprašanje na ministre za zunanje zadeve, za trgovino z inozemstvom, za finance in kmetijstvo, kaj so dosedaj napravili in kaj mislijo napraviti, da bi tako tihotapstvo preprečili. Ali ne bi bilo primerno, da bi zahtevali od Francije in Švice, naj sodelujeta v tem oziru z italijanskimi oblastmi?

Mnogi so zaslužili težke milijone tudi s tihotapstvom jušnih kock Knorr iz Švice v Italijo, vse dokler niso v Italiji ustanovili lastne tovarne Knorr.

STALNA SADNA RAZSTAVA V VERONI

Zavod za sadjarstvo v Veroni organizira v poletnih mesecih — od konca junija do septembra — vsak ponedeljek od 9.-12. in od 16.-18. ure posebno sadno razstavo. Namen te razstave je pokazati sadjarjem različne sorte sadja in primerjati njihovo vrednost, s posebnim ozirom na tržne razmere.

Istočasno imajo obiskovalci razstave prilžnost obiskati zavodove sadovnjake, v katerih je 330 sort breskev, 150 sort hrušk, 86 sort jabolk, 35 sort češenj in 78 sort jagod.

Pozor na napenjanje pri živini

Skoraj sleherno napenjanje, ki lahko povzroči tudi pogin živali, povzroči neodgovarjajoča krma. Vendar ni težko obvarovati živine pred napenjanjem, le nekoliko razuma in dobre volje je potrebno.

Ne smemo krmiti nobene plesnive krme, tudi plesnivega sena ne. Ne smemo krmiti nobene ugrete krme. Če je krma ugreta, jo moramo nekoliko zrahljati na zraku, da izgubi nepotrebno toploto in nekoliko vlage. Še najbolj nevarna pa je sveža in ugreta krma, a nič manj tudi sveža in mokra krma. Resno je odsvetovati krmljenje živine s kakršnokoli mokro krmo.

Zelo je potrebno paziti tudi na pašo. Če le mogoče, ne gnati živine na pašo, dokler je trava mokra, čeprav tudi samo od močne rose. Še najbolj pa je taka pašna nevar-

na v jeseni, ko pade slana. V takih dneh se mora slana prej posušiti, šele potem lahko ženemo na pašo.

RAZMERJE CEN V SET

Če stane enota naslednjega blaga v Italiji 100, je po statističnih podatkih njegova cena v ostalih državah Skupnega evropskega trga:

	Belgija	Francija	Nemčija	Holandaska
mleko	95.7	82.5	92.3	85.8
govedo	94.5	90.6	98.2	87.3
teleta	78.0	85.9	91.4	86.3
Slad. pesa	88.5	68.7	95.6	85.3

Iz navedenih števil sledi, da je to blago v celem SET-u najdražje v Italiji, najcenejše pa v Franciji.

Spomini iz prve svetovne vojne

■■■ 10 ■■■ BRUSILOVA OFENZIVA SPOMLADI 1916 ■■■■ Inž. J. R. ■■■■

Vzel je iz torbe knjižice s tiskanimi vprašanji in začel pisati izvornik z dvema kopijama: državljanstvo, polk, ime, priimek, očetovstvo, dan in kraj rojstva, bivališče, narodnost, vera, poklic, pripombe glede zdravja. Ko je končal list z mojimi podatki, ga je prekrizal. Na moje vprašanje, čemu to, je rekel da ljudi s takim poklicem zelo iščejo. To sem prav rad slišal. Pisanje podatkov je šlo hitro od rok in ko smo morali zopet zasesti vagon, je bila opravljena že več kot polovica popisov. Čeh je šel z nami v vagon in pisal naprej pri nekoliko odprtih premikalnih vratih. Bil sem za tolmača, a nisem imel posebne nega opravila, ker so bili fantje in možje dovolj brihtni in so pravilno navajali podatke. Ko smo pred taboriščem v Darnici izstopili iz vagona, je bilo potrebno izpolniti le še par popisov. Pisar nas je ustavil, da je izpolnil še to. Nato nam je rekel, da nas pelje h kuhinjam, kjer bomo dobili takoj kaj gorkega, za naprej pa da nam vošči obilo sreče. Pri vходу v taborišče je začel klicati naša imena in poklicani je stopil naprej. Ko je končal, je izročil po eno kopijo popisa od vsakega nekemu stražniku, nakar nas je uredil po parih in čez par minutah smo bili pri kotlih. Tam je nekaj govoril, najbrž z nekim nadzornikom, in se poslovil, a prej nam je še zabičal, naj se držimo skupaj. Potem so nam dali vsakemu velik kos kruha, polno menažko ješprenja, 2 kocki sladkorja in na 5 mož zavitek čaja. Kdor ni imel menažke, je dobil tam avstrijsko menažko ali ruski kotlič. Pri kotlih se seveda nismo smeli ustavljati in stražniki so nas spehali skozi druga vrata v pravo taborišče. Vsedli smo se in pojedli ješprenj, ki je bil sicer slabo phan, brez soli in masti, a je bil topel in nam je rajsko teknil. Kar čutili smo, kako naše črevesje ozdravlja. Nujno pa je, da zremo za latrino, za vodo, za kipjatok, kako se razvija življenje, kje bomo spali, kako se dobi menaža, itd. Nihče se ni brigal za nas, mi pa smo se brigali in iskali koga, da bi nam malo raztolmačil, kako in kaj.

Sli smo po taborišču na ogled. Ogromno taborišče. Vse črno ljudi. Bilo je 60 velikih barak, vsaka za 200 ljudi, torej v celoti za 12.000 ljudi. Takrat pa so bile barake močno zasedene in najbrž je bilo v vsaki tudi po 400 ljudi, ker so se utaborili, kjer so le mogli. Torej bi bilo v barakah že 24.000 ljudi. Nas pa je bilo v taborišču baje nad 80.000. Torej naj spimo na prostem, k večjemu s hrptom naslonjeni na stene barak?

Pred dvema sosednima barakama smo že od daleč opazili velik živžav. Ko smo prišli blizu, smo videli, da imajo ujetniki po večini roznate našive, kot demogelarji. Mogoče pa to tudi so? Takrat vidimo, da nosijo in pehajo neke »kanarčke« (tako so jih imenovali zaradi rumenih našivov na ovratnikih) iz barak. Po 2 ali 3 so privlekli enega »kanarčka« iz barake, zunaj pa ga izpustili, a prej je dobil že brco v zadnjico.

»Prmej kršen krvav duš«, branil se je nekaj časa, a potem sem ga le malo poščetgetal, pa je kar tekkel pred menoj ven in

komaj na vratih sem ga zopet ujel, a sem ga pustil. Se mi je smilil. Tako je govoril Francon, orjak gor od Pivke.

»Še par desetih jih je notri, teh vražih Madžarov, pa bo baraka vsa za nas! Dai ragazzi, portemoli fora ancora quei!«

»Pozor fantje, par od tistih je bolnih, s temi je potrebno imeti usmiljenje! Ti naj ostanejo notri, saj nas ni za celo barako!«

»S temi tukaj — pokazal je na nas — ki so sedaj prišli, pa nas bo. In še drugi pridejo. Pojdimo še po zadnje. Ti Francon, naprej!«

Ponudil sem se, da grem z njimi, bom vsaj videl, kako to gre. Skupina je štela kakih 25 krepkih fantov iz Notranjske. Seveda tudi par Tržačanov je bilo poleg. Kje pa ni Tržačana, če je hec? Barake so imele visoko pritličje in prvo nadstropje. V najbolj oddaljenem kotu je bila skupina 18 »kanarčkov«. Eden iz skupine se oglasi: »Ti Francon, ki znaš nemški in madžarski, povej jim, da morajo vsi zdravi iz barake.« In Francon, ki je »znan« nemški in madžarski, je rekel najbližjemu:

»Du Madžar orsak, du ne krank, du ne marod, bekete, fekete, mekete! Du marš ven, da boš razumel, basama teremtete!« In potegnil ga je za hlače. Madžar je nekaj zabundal, a je vstal, z njim pa še 11 in Francon, ki je znal tako dobro madžarski, se je spravil še nad nje: »Du baratom, nemsabat teremtete, du marod?« Vseh 11 je hkratu reklo: »Mi Slovaci, ne Madžari«. To pa je spremenilo položaj. Poskušal sem z njimi svojo češčino in prepričani smo bili, da govorijo resnico. Prej niso hoteli pojasniti svojega položaja, ker so se v Darnici bali Madžarov, tlačiteljev slovaškega naroda. Sli smo ven in dva Slovaka z nami, da povesta, če je blizu še kakšen

Slovak, in če hoče v barako. Kakšnih 10 jih je tavalo tam okoli in povabili smo jih v barako, kar so z veseljem sprejeli. Zabičali smo jim, da morajo reči, da so Slovaki ali Slovenci (tako pravijo sami sebi, dočim smo Slovenci za njih — Slovenci). Nato smo se razmestili po baraki. Naša skupina je bila precej skupaj.

Eden iz Vremske doline nam je raztolmačil taktiko demogelarjev. V taborišču jih je mnogo, na tisoče. Poznajo se po našivih. Če se je demogelar prepiral ali pretepal s kakšnim drugim, je lahko z gotovostjo računal, da mu bo drugi demogelar pomagal, pa naj ima on prav ali ne. Rožnati naši so solidarni z rožnatimi. Na idejo sprazniti barake in jih potem zasesti z demogelarji, so prišli že prvi večer, ko je padal hud dež in niso mogli dobiti zatočišča, tako da so bili skoraj vsi demogelarji mokri. Med temi je bila cela četa, ki je bila zajeta brez izgub in ki je tudi v taborišču skupaj držala. Ti so se zmenili, da bodo ispraznili eno barako in jo zasedli. Tako so drugi dan tudi naredili. Pred barako so postavili stražo 50 mož, ki ni pustila nikogar noter, ostali pa — nad 100 mož — so praznili barako. Kdor ni hotel iti radevoljno, so ga odnesli ven. Ko je bila baraka prazna, so jo zasedli. Rusi pa tega niso videli. Saj v taborišču ni bilo straže. Če bi pa bili videli, da se dva pretepa, bi bili z rokami taktirali: »Bej Avstrijak, bej!... tvoju maté!«

Naša skupina je seveda poizvedla za latrine in vodo ter kje je »kipjatok« in kdaj se dobi menaža. Glede slednje smo zvedeli, da jo delijo na koncu velikega travnika, na katerem se zberejo ujetniki, ki se potem med valovanjem množice v kakšnih 5 urah — prerinejo do kotlov. Deliti začnejo zgodaj zjutraj, takoj po zori, delijo pa brez odmora, dokler je kaj videti. Delijo hkrati iz 18 do 20 kotlov, vedno ješprenj, a se dobi tudi velik kos kruha, 2 kocki sladkorja in nekaj čaja.

(Dalje)

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

ZASTOPNIKI SLOVANSKE LISTE V GORICI

Takoj po volitvah se je začel nezaslišan pritisk na zastopnike slovanske liste v Gorici. Ko se je naš zastopnik predstavil predsedniku VIII. volilne sekcije, podžupanu advokatu **Verzignassiju**, ga je ta opozoril, da je bolje zanj, če gre domov.

Naš zastopnik je vztrajal na tem, da ima postavno pravico biti v komisiji do konca volilnih opravil. Nato mu je Verzignassi de-

206.

Dr. E. BESEDNJAK

jal: »Če Vi ostanete do konca v dvorani, obstoje junak, **postavil vam bom pred vrati spomenik!**«

Naš zastopnik je ostal v dvorani v soboto in še v nedeljo.

V soboto zvečer so prišli v njegovo hišo fašisti in grozili ženi. V nedeljo so grozili našemu zastopniku, naj se odstrani iz volilne dvorane, ker ima le še pet minut časa, da se odloči za življenje ali smrt!

Odvetnik Verzignassi ni hotel ne videti ne slišati teh groženj!

Še lepša pa se je dogodila slovenskemu zastopniku dr. Medveščeku. Dvakrat so mu

prišli fašisti groziti. Zahtevali so, da jim da častno besedo, da ne bo šel nihče v volilno komisijo. Ko tega ni hotel storiti, so mu začeli na strašne načine groziti.

V nedeljo zjutraj se je dr. Medvešček predstavil komisiji. Zopet so prišli fašisti mu groziti, potem se je odstranil, da poišče zaščito pri kvesturi. Komisar Diaz je posredoval, da je mogel naš zastopnik zopet priti v komisijo. A iz sedeža fašja so mu ponovno poslali grožnje, naj gre domov, dokler je še čas.

V sekcijo pod kapelo je prišlo 5 fašistov, ki so **aretirali** in odpeljali vrlega zastopnika **Kožuha** na sedež fašja. Po posredovanju dr. Podgornika so ga sicer izpustili, a v komisijo ni mogel več iti.

Na ta način so pred skrutinijem odstranili vse naše zastopnike **iz devetih sekcij**, le v eni so mogli vztrajati do konca.

Predsedniki komisij večinoma niso nič videli, nič slišali... Kaj vest in poštenje!

Proti temu hinavskemu, zahrbtnemu, priliznemu sleparstvu so bili Slovenci brez moči. In če so kljub tem volilnim zločinom našli za lipo 588 glasov, — je to bila lepa zmaga!

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Anglija in Zahodna Nemčija finalistki

Svetovno nogometno prvenstvo se bliža koncu. V soboto bo finalno srečanje med reprezentancama Anglije in Zahodne Nemčije, katerega izid bo določil novega svetovnega prvaka.

Letošnje svetovno prvenstvo je prineslo mnogo presenečenj, saj so mnogi favoriti kmalu odpadli in se niso uvrstili niti v četrtine finala. Naj tu omenimo samo dosedanjega dvakratnega prvaka Brazilijo in reprezentanci Italije ter Španije. V četrtine finala so se uvrstile naslednje ekipe: Anglija, Zahodna Nemčija, Sovjetska zveza, Madžarska, Severna Koreja, Portugalska, Argentina in Urugvaj.

Konec prejšnjega tedna so se srečale naslednje reprezentance: Anglija-Argentina, Zahodna Nemčija-Urugvaj, Sovjetska zveza-Madžarska, Portugalska-Severna Koreja. V polfinalu so se uvrstile reprezentance Anglije, Zahodne Nemčije, Sovjetske zveze in Portugalske.

V ponedeljek je srečanje med Sovjetsko zvezo in Zahodno Nemčijo dalo prvo finalistko. Ta je reprezentanca Zahodne Nemčije, ki je z zelo ostro in tu pa tam tudi grobo igro porazila reprezentanco Sovjetske zveze z 2:1. Sovjeti so sicer nudili dober odpor, katerega steber je bil 37-letni vratar Lev Jašin, ki je še vedno najboljši vratar na svetu. Prav njemu se ima namreč sovjetska reprezentanca zahvaliti, če ni izšla s tekme z Nemci še huje poražena. Kot delno opravičilo za sovjetski neuspeh pa je treba vsekakor omeniti poškodbo odličnega krilca Szaba in izključitev napadalca Čislenka, kar se je zgodilo že v prvem polčasu, ko je bil izid tekme še negotov.

Srečanje med Anglijo in Portugalsko se je v torek zaključilo z 2-1 v korist angleške

ga moštva. Tekma je bila zelo zanimiva in korektna. Angleško moštvo je tokrat prvič dokazalo, da se upravičeno in zaslužno uvršča v finale. Pokazalo je namreč mojstrsko igro, za kar gre zasluga tudi portugalski enajstorici, ki je dovolila, da so se angleški nogometaši razigrali, kot se še ni zgodilo na letošnjih tekmah za svetovno prvenstvo. Portugalci so morali kloniti, ker niso tako vibrano moštvo, kot je angleško, čeprav imajo v svojih vrstah Eusebia, ki je danes gotovo najboljši nogometaš na svetu. V tekmi z Angleži pa smo imeli vtis, da le preveč varuje svoji nogi, kot da bi se bal pred hujšimi poškodbami. Portugalska pa je kljub temu dokazala, da se zaslužno uvršča med prve štiri najboljša nogometne enajstorice na svetu.

Za tretje mesto se danes srečata reprezentanci Sovjetske zveze in Portugalske. Tekma je odprta in je možen takšen ali drugačen izid. Največje zanimanje pa vlada v športnem svetu za sobotno srečanje med Anglijo in Zahodno Nemčijo. Nemci so fizično in tehnično odlično pripravljene, so dobri atleti in tudi dobri nogometaši, vendar večkrat preveliki individualisti. Kot posamezniki so najbrž Angleži nekoliko slabši, a imajo več smisla za kolektivno igro. Kdo bo zmagal? Tudi na to vprašanje je težko danes odgovoriti. Zmago bo odnesla enajstorica, ki bo vztrajnejša in ki bo tudi imela več sreče. Sreča je namreč pri nogometu zelo važen in mnogokrat odločilen činitelj.

V New Yorku je nenadno umrl filmski igralec Montgomery Clift. V spanju ga je zadela srčna kap.

Na Lidu v Agrigentu bo 7. avgusta tekmovanje mediteranskih popevkah.

Iz kulturnega življenja

1900-LETNICA PTUJA

Sloviti arheološki muzej v Ptujju v Sloveniji zdaj preurejajo, ker je bil prenatrpan. Ptuj je zgodovinsko in arheološko najpomembnejše mesto v Sloveniji. Leta 1969 bodo obhajali 1900-letnico, odkar je bil prvič omenjen kot mesto. Takrat so živeli v mestu in v okolici Kelci, a so jim Rimljani vsilili svojo oblast.

VODNIK PO SLOVENSkih ARHIVIH

Slovenski arhivarji so izdali »Vodnik po arhivih Slovenije«. Uredniški odbor so sestavljali doktor Tone Ferenc, Jože Martek in doktor Sergij Vilfan. Knjigo pa je uredil Jože Zontar. Na 616 straneh so zbrani podatki o organizaciji slovenskih arhivov in o bogatem gradivu, ki ga hrani sedem slovenskih arhivskih zavodov. Ti so: državni arhiv Slovenije, zgodovinski arhiv v Celju, mestni arhivi v Kopru, Ljubljani, in Piranu, državni arhiv — podružnica v Mariboru, zgodovinski arhiv v Ptujju, nadškofijski arhiv v Ljubljani, škofijski arhiv v Mariboru, posebni arhivi v inštitutu za narodnostna vprašanja in še razni drugi arhivi in muzeji. Pri sestavljanju »Vodnika o arhivih Slovenije« je sodelovalo 47 zavodov in je tako ta »Vodnik« že samo v organizacijskem pogledu izreden uspeh. Podobnega dela nima niti marsikateri večji, bogatejši in neodvisni narod. Slovenska arhivistika je dokazala z njim svojo strokovno usposobljenost in visoko znanstveno vrednost — je zapisal poročevalec v nekem slovenskem listu. Vsem raziskovalcem slovenske zgodovine, tudi tujcem — ker vzbujajo nekatere strani slovenske zgodovine tudi pri tujih zgodovinarjih zanimanje — je podarila nepogrešljivo znanstveno pomagalo.

SLEP FANT NA KONSERVATORIJU

20-letni slepi fant Antonio Quatraro, gojenec zavoda za slepe Sant'Alessio v Rimu, je z najlepšim uspehom dokončal študij klavirja na konservatoriju »San Pietro in Maiella« v Neaplju. Quatraro je že od rojstva slep in v zavod za slepe je prišel, ko mu je bilo šest let. Obiskoval je glasbano šolo v zavodu. Poleg študija na konservatoriju je potem študiral tudi na srednji šoli in prav tako z zelo lepim uspehom.

Pri diplomskem izpitu na konservatoriju so ugotovili, da ima Antonio Quatraro izreden glasbeni talent. Zanimivo je, da je bil Quatrarov učitelj klavirja prav tako slep. To je glasbenik Ciro Crescitelli. Antonia Quatrara je poučeval nad deset let.

Kulturne novice

V Devinu v gradu je prirejena razstava del kiparja Tristana Albertija, ki nudi pregled nad vsem njegovim ustvarjanjem. Organiziral jo je turistični urad v Sestlanu.

Med razvalinami cesarske palače v Istanbulu so našli arheologi kamenito nogo, ki ima poseben pomen za Benetke. Gre namreč za nogo, ki manjka sloviteu porfirnemu spomeniku štirih vladarjev pri stolnici svetega Marka. Z nogo povezan kos podstavka ima tudi napis, ki bo morda pomagal na novo osventiliti poreklo in razlago beneškega spomenika.

Claudia Cardinale je začela igrati v filmu »Ne povzročaj valov«, ki ga snemajo v Santa Monici v Kaliforniji. To bo njen tretji ameriški film. Njen soigralec je Tony Curtis.

Sarah Churchill je v Londonu objavila zbirko svojih pesmi pod naslovom »The empty Spaces« (Prazni prostori). Ena od pesnitev z naslovom »Zadnji zbogom« ima obliko razgovora z njenim očetom Winstonom Churchillom.

Nedavno je umrla vdova Borisa Pasternaka, Sinaida Nikolajevna Pasternak. Umrla je v svoji hiši v moskovskem predmestju Peredelkino.

12. avgusta se bo začel peti mednarodni glasbeni festival v Taormini. Odprli ga bodo s koncertom komornega orkestra belgijske radiotelevizije pod vodstvom dirigenta Edgarda Doneuxa.

Znana švedska filmska igralka May Zetterling je postala režiserka. Pred časom je posnela drzni film »Zaljubljenca«, ki je povzročil svoj čas hrup v Cannesu. Zdaj pa je končala svoj drugi film, ki ima naslov »Nočne igre« in v katerem igra Ingrid Thulin. Pravijo, da je ta film še drznejši kot prvi.

ŽENA IN DOM

MODNE NAPOVEDI

Je že tako, da moramo vedno spregovoriti o jesenski in zimski modi, ko nas greje še toplo poletno sonce in je kaj čudno brati o toplih krznenih plaščih in volnenih oblekah. A modne hiše se morajo pravočasno pobrigati, da pripravijo nove serije modelov in nove smernice, ki bodo pritegnile odjemalce v novi sezoni; in tako so se sredi julija pričele modne revije v vseh važnih centrih: v Rimu, Firencah, pa tudi v Parizu in Londonu.

Danes bomo pregledali napovedi italijanskih modnih hiš, ki postajajo vedno bolj odločujoče tudi v svetovnem merilu. V Firencah je prikazalo svoje modele kar 44 krojačnic visoke mode ob udeležbi mnogih kupcev in časnikarjev, tudi iz tujine.

Če naredimo obračun značilnosti modelov raznih italijanskih modnih hiš, vidimo, da so si v glavnem podobni v naslednjih točkah: krila ostanejo še naprej kratka, vendar ne tako, kot spomladi in poleti, ko so se dvignila do mini-kril. Obleke so enostavnega kroja, životeč je pogosto visok, linija je ohlapna in plesoča — vsekakor pa resna in ljubka ter primerna za vse ženske. Dvovrstni kostimi so skoro nujno potrebni v sezoni 1967, prav tako krzneni plašči, katerih barve in kroji so v neštetihi variantah in katere lahko uspešno nadomestujejo imitacije.

Ker so se zaradi dosedanje, večsah v skrajnosti izpeljane modne linije, modni ustvarjalci mo-

rali vrniti na enostavnejše prijeme, so se tokrat izdivjali v barvah in vrstah tkanin. Modne barve bodo: rožnata, rdeča, vsi odtenki zelene barve, vijoličasta, lila, indigo-modra, turkizna in vsi močni in topli odtenki rumene barve. Obleke bodo predvsem v enotnih barvah; med fantazijami pa so posebno razširjeni karirasti škotski vzorci in »jacquard« v temnih barvah. Za slovesne priložnosti mnogo zlata, srebra in našivkov na tankih mrežastih in večsah tudi prozornih tkaninah.

Na tem področju je skupni dejavnik modnih ustvarjalcev še tale: dolge večerne obleke, globoki izrezi, ob strani preklana krila po vzhodni noši. Popoldanske in večerne obleke so vitke, skoro vedno enobarvne, dopolnjujejo pa jih bogati krzneni plašči.

Kar zadeva obutev in druge dodatke k toaleti, bodo vsi v isti barvi, kot je obleka, to se pravi, da ne bosta več prevladovali črna in rjava barva, ampak svetle, skoro poletne barve. Čevlji morajo biti še udobni, z nizko ali celo z zelo nizko peto.

Naj omenimo še pričeske, četudi ta argument pogosto ne prepriča in se vsaka ženska ravna po lastnih principih, ki temeljijo predvsem na praktičnosti, okusu in resnosti, če lahko s tem označimo večjo ali manjšo dovtetnost za modne muhavosti. Vsekakor naj dodam, da se lasulje čedalje bolj uveljavljajo, da nastajajo posebno komplicirane pričeske s pomočjo »toupetov«; da pa je različnost pričesk ogromna in bo lahko vsaka ženska našla sebi primerno.

MARTINA

Podaljšanje zapore nad stanarinami

Pristojni parlamentarni odbor v Rimu je podaljšal zaporo nad stanarinami do 30. junija 1967. Po dosedanjih predpisih bi morala biti zapora odpravljena konec tega leta.

Posamezne vrste stanarinskih pogodb so podaljšane do naslednjih rokov: do 30. junija 1967 ali do običajnostne zapadlosti pred koncem prihodnjega leta pogodbe za stanovanja s štirimi ali več stanovanjskimi prostori z indeksom obljudenosti, ki ni višji od ena;

do 30. junija 1968 pogodbe za stanovanja s štirimi ali več stanovanjskimi prostori z indeksom obljudenosti, ki ni nižja od ena, ter pogodbe za stanovanja s tremi stanovanjskimi prostori z indeksom obljudenosti, ki ni višji od ena;

do 30. junija 1969 pogodbe za stanovanja s tremi stanovanjskimi prostori z indeksom obljudenosti, ki je višji od ena, ter pogodbe za dvosobna stanovanja z indeksom, ki ni višji od ena;

Do 30. junija 1970 pogodbe za dvosobna

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čim prej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

stanovanja z indeksom nad ena ter enosobna stanovanja s katerikoli indeksom. Slednji rok velja tudi za revne najemnike (občinski reveži, slepci, gluhonemi, upoko-

RAZVOJ AFRISKIH JEZIKOV

Odbor organizacije UNESCO, v katerem so afriški jezikoslovci, je sklenil poenotiti pisavo zahodnoafriških jezikovnih skupin mandigo, songaj-jerma, tamašagh, haussa, kanuri in fulani, ki jih govori okoli 30 milijonov Afričanov.

Ker se jezikovne meje teh skupin ne ujemajo s političnimi mejami, so v raznih državah pisali te jezike različno, pa v nekaterih državah sploh niso še bili razviti do pismenega jezika. Včasih so isti jezik tudi v isti deželi pisali z različnimi črkami. Omenjene zahodnoafriške jezike naj bi odslej dosledno pisali z latinskimi črkami.

Demoni v modernem svetu

Pri nemški založbi Carl Schünemann je izšla knjiga z naslovom »Die Dämonen« (Demoni). Napisal jo je prof. Robert Müller-Sternberg. Knjiga ima 480 strani in šest strani grafičnih umetniških prilog. V njej raziskuje avtor pojave takoiemenovanega demonizma in pride do prepričanja, da demoni zares obstajajo, da so resničnost, ki jo je mogoče spoznati po njenem učinku. V demone so vedno verjeli vsi narodi. To so hudobne, lahko pa tudi dobre sile. So neosebne, a se posebijo v kaki osebi. Tista oseba postane njihov nosilec.

Avtor Müller-Sternberg se je več desetletij ukvarjal s pojavom demonizma in ga raziskaval od najstarejših časov do danes. V knjigi navaja in analizira tudi mišljenja velikih zahodnih mislecev, kot sta Goethe in Karl Jaspers, o demonih. Po njegovem

jenci, vojni ali delovni pohabljeni in invalidi, civilni pohabljeni in invalidi ali sorodniki padlih v vojni ali na delu), če najemniki in z njimi živeči sorodniki nimajo višjih dohodkov od sto tisoč lir mesečno.

Za premožnejše družine bo zapora na splošno odpravljena s 30. junijem prihodnjega leta, a morajo zadevno merilo šele določiti na podlagi dopolnilnega davka, katerega bo najemnik plačal za leto 1966.

Dovoljeno odpoved stanarinske pogodbe bo treba drugi stranki sporočiti štiri mesece pred zapadlostjo, sicer bo avtomatično podaljšana.

PREVZEM NEKATERIH SOCIALNIH BREMEN PO DRŽAVI

Minister za delo Bosco je v poslanski zbornici dal izjave o zakonu, ki podaljšuje fiskalizacijo nekaterih socialnih dajatev, to je prevzem nekaterih socialnih bremen po državi. Država bo s tem prevzela finančno breme nad 330 milijard lir. Ukrep je bil potreben za zmanjšanje proizvodnih stroškov podjetij ter je v duhu gospodarske petletke, ki spodbuja proizvodno dejavnost.

„Most čez Drino“ v nevarnosti

Most čez Drino v Višegradu v Bosni, kateremu je posvečen roman srbskega pisatelja Iva Andrića, Nobelovega nagrajenca v letu 1961, je v nevarnosti, da se poruši ali da ga zalijejo narasle vode reke Drine. Njena gladina se bo namreč dvignila za mnogo metrov zaradi jezua v Bajini Bašti, kjer gradijo zdaj eno največjih električnih central v Jugoslaviji. O nevarnosti, ki grozi znamenitemu mostu, ki se je ohranil po mnenju arheologov v svoji prvotni obliki še iz rimskih časov, so obvestile javnost občinske oblasti v Višegradu.

Strokovnjaki Zavoda za varstvo kulturnih spomenikov v Sarajevu so predlagali, naj bi pristojne oblasti takoj poskrbele, da bi pravočasno spremenili načrt za nastanek umetnega jezera in tako preprečile, da bi Drina prestopila kritično gladino in ogrozila most. V 16. stoletju so Turki most po-

pravili in prezidali — ali po ljudskih trditvah celo na novo sezidali — in zdaj velja za eno najbolj zanimivih del turške arhitekture. Proglasen je za narodni spomenik.

Iz Gorice

DRŽAVNA KNJIZNICA

Goriška državna knjižnica bo zaprta za občinstvo od 1. do 16. avgusta. V teh dneh bo odprt od 10. do 12. ure dopoldne samo urad za vrnitev izposojenih knjig na dom. Od 17. pa do zadnjega avgusta bo knjižnica odprta samo v dopoldanskih urah, od devete do pol ene ure.

Ravnateljstvo knjižnice pripravlja tudi novo številko revije »Studi Goriziani«, ki bo kmalu izšla. V njej bo objavljen tudi članek univ. profesorja Steleta o Goriškem slikarju Tomincu. Za njegovo obletnico pripravlja proslavo tudi goriška občina.

»INIZIATIVA ISONTINA«

Na sto straneh in bogato ilustrirana je izšla nova številka goriškega kulturno-političnega obzornika »Iniziativa Isontina«.

Poglavni del revije je posvečen literarnemu kongresu književnikov iz Srednje Evrope, ki je tako uspešno potekal v maju na goriškem gradu. Kulturnemu srečanju posvečajo svoje članke Maurizio Calligaris, Enrico Falqui in Celso Macor. S Pozzettovo monografijo o arhitektu Maksu Fabijaniju se ukvarja umetnostni kritik Fulvio Monai. Isti predstavlja v posebnem članku umetnika slikarja Giuseppa Mattea Campitella.

Podana je tudi kritika o Bozijevega zgodovinsko-umetniškem vodiču goriške pokrajine. Ocenjevalec, profesor Tavano, izraža mnenje, naj bi se pri drugi izdaji te knjižice bolj upoštevala zgodovinska in politična stvarnost pokrajine. Isto mnenje, toda še glasneje, bi morali povedati tudi mi, goriški Slovenci, ki smo tudi važen kulturni in gospodarski činitelj na Goriškem.

Da nadaljujemo z »Iniziativo«, omenimo še članke o avtocesti Gorica - Villesse in o obmejnih prehodih, poleg manjših o Palmanovi, o obisku uredništva v madžarskem Pečuhu itd.

Revija, ki prikazuje v svojih člankih živo stvarnost posoške pokrajine, zasluži vse priznanje, tudi zato ker prinaša izvlečke v slovenščini.